

УДК 355.223.2:796/799

Шепель С. І.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглянуті основні актуальні питання мотивації курсантів Національної гвардії України до систематичних занять з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки. Доведено, що необхідно покращувати рівень фізичної підготовки курсантів Національної гвардії України, удосконалювати методику проведення фізичної підготовки, розробити цікаву, різносторонню та оптимальну програму фізичної підготовки особового складу. Важливо акцентувати увагу на найбільш дієвих, прикладних та результативних вправах, що дозволять курсанту Національної гвардії України у подальшому успішно виконувати службово-бойові завдання.

Ключові слова: мотивація, фізична підготовка, Національна гвардія України, військовослужбовець, мотив.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови Української держави відбувається активне реформування різних сфер суспільного буття. Зазнають змін політична, економічна, соціальна структура суспільства; щоб відповідати вимогам сьогодення та регулювати суспільні відносини, що виникають, законодавчі органи ухвалюють необхідні нормативно-правові акти.

На жаль, не завжди процеси реформування мають позитивні відгуки у суспільстві, багато з них провокують громадян до активних дій: мітингів, страйків, референдумів, позачергових виборів; як наслідок, для врегулювання даних проблемних ситуацій та налагодження нормального функціонування усіх інститутів, установ та організацій громадянського суспільства існують військові формування.

Одним із таких формувань є Національна гвардія України, яка сформована на базі внутрішніх військ. Відповідно до Закону України "Про Національну гвардію України" Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [1].

Зрозуміло, що для виконання такого широкого кола завдань, військовослужбовцю необхідно мати необхідні вміння та навички. Вищі навчальні заклади IV рівня акредитації, такі як: Національна академія Національної гвардії України, та факультет підготовки фахівців для Національної гвардії України – готують курсантів для виконання покладених на Національну гвардію України службово-бойових завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нові дослідження з порушених питань повинні базуватися на теоретичних та практичних результатах досліджень як вітчизняних, так й іноземних провідних вчених. Підґрунтям для нашого дослідження стали роботи таких науковців: О. Андреева, Ю.М. Антошків, С.В. Романчук, А.К. Маркова, В.Г. Кремень та ін. Однак, незважаючи на вагомий внесок зазначених вчених у дослідження даних наукових проблем, вказані науковці не розкривали актуальні питання мотивації курсантів Національної гвардії України до систематичних занять з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки, а досліджували більш широкі, спеціальні або суміжні актуальні питання.

Метою дослідження є визначення основних питань мотивації курсантів Національної гвардії України до систематичних занять з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки та визначення основних шляхів покращення та вдосконалення мотивації курсантів Національної гвардії України.

Завдання дослідження:

1. Вивчити нормативно-правові документи з питань фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців.

2. Дослідити основні мотиви курсантів Національної гвардії України до систематичних занять з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих складових у підготовці висококваліфікованого військовослужбовця Національної гвардії України є фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка. Важливо, що даному аспекту в навчанні курсантів приділяється велика увага, адже часто військовослужбовці Національної гвардії України протистоять фізично підготовленим, сильним, загартованим, навіть озброєним правопорушникам; щоб відбити напад та затримати порушника, необхідно мати належну фізичну підготовку.

Окрім того, відповідно до ст. 30 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" фізична підготовка військовослужбовців є складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, і спрямована на забезпечення фізичної готовності особового складу до професійної діяльності. Рівень фізичної підготовленості військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб у встановленому порядку враховується при присвоєнні чергових військових і спеціальних звань, призначенні на відповідні посади [2]. Як бачимо, законодавці велику увагу приділяють фізичній підготовці військовослужбовця військового формування, а також визначають її невід'ємною складовою кар'єрного зростання військовослужбовця у військовому формуванні, тобто кожен має систематично, безперервно, наполегливо підтримувати та покращувати особисту фізичну підготовку.

Відповідно до Інструкції з організації фізичної підготовки у Національній гвардії України основними завданнями фізичної підготовки військовослужбовців є: підвищення всебічної фізичної підготовленості шляхом розвитку та вдосконалення фізичних якостей; формування професійно-прикладних навичок з пересування по пересіченій місцевості, подолання перешкод, рукопашного бою, військово-прикладного плавання та метання гранат; забезпечення високої професійної працездатності; підвищення стійкості організму до впливу несприятливих факторів службово-бойової діяльності і навколишнього середовища; виховання психологічної стійкості, упевненості у своїх силах, цілеспрямованості, сміливості і рішучості, ініціативи і винахідливості, витримки і самовладання; формування готовності військовослужбовців до дій в екстремальних умовах; удосконалення бойової злагодженості підрозділів; зміцнення здоров'я, загартування, гармонійний фізичний і духовний розвиток та ведення здорового способу життя [3]. Очевидно, що якісна та належна фізична підготовка охоплює всю сферу службово-бойової діяльності Національної гвардії України. Це дає можливість на високому рівні виконувати завдання, покладені на дане військове формування з правоохоронними функціями.

Під час підготовки курсантів Національної гвардії України для подальшого проходження служби у практичних підрозділах велике значення має мотиваційна складова у систематичності занять із фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки. Нерідко, досягнувши необхідного рівня фізичної підготовки, курсант втрачає інтерес до занять та припиняє регулярні тренування, тим самим погіршує стан власного здоров'я та рівень особистої фізичної підготовленості. Рівень мотивації знижується, як наслідок, потенційно погіршується якість виконання покладених на Національну гвардію України функцій. Зрозуміло, що без систематичних, якісних та безперервних занять з фізичної підготовки курсант не зможе протистояти більш сильнішому, витривалішому противнику у майбутньому.

Мотив (від лат. *movere* – рухатись) – це внутрішній потяг людини до діяльності, причини, що спонукають людину до дій, вчинків, те, заради чого діяльність відбувається. Сукупність внутрішніх факторів, що зумовлюють поведінку і діяльність людини і підтримують її на необхідному рівні, називається мотивацією [7].

Науковець О. Андрєєва визначає мотивацію як усвідомлену причину активності людини, спрямовану на досягнення мети. Формування мотивів знаходиться під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Першими є умови (ситуація), другими – бажання, прагнення, інтереси, переконання особистості [4].

Погоджуємося з думкою А. К. Маркової, яка стверджує, що мотивація навчання може бути внутрішньою і зовнішньою. Внутрішня мотивація характеризується тим, що мотиви до навчання виникають у свідомості студента, він навчається завдяки інтересу, потягу до навчання, суб'єктивного відчуття його цінності, що створює відчуття "поток" – задоволення, натхнення. Мотиви учіння студентів характеризуються певною ієрархічною структурою; співвідношенням усвідомлених та неусвідомлених мотивів; що впливають на успішність навчання. Взаємодіючи, мотиви зумовлюють та визначають спрямованість особистості. Традиційно виокремлюють три види спрямованості: на себе, на інших людей та на справу [8].

Є. Лушникова виокремлює такі функції мотивації досягнення: пізнавальна функція (відображає прагнення до набуття необхідних знань); емоційна функція (відображає вплив емоцій на навчальну діяльність); інтегративна (відображає систему самооцінок й оцінок досягнутого результату). Автор підкреслює, що формування мотивації досягнення потребує побудови системи педагогічних засобів як безлічі взаємопов'язаних елементів, які утворюють стійку єдність, системоутворювальним фактором якої

є цілі. Отже, і основним механізмом, що визначає ефективність процесу розвитку мотивації досягнення, буде механізм цілепокладання [9].

Зрозуміло, що мотив необхідно розглядати як потребу у певному благо, що є рушійною силою та покликом до дій особистості. Тобто людина має усвідомити важливість та значення вчинення певних дій з метою отримання певного результату як блага. У даному аспекті важливу роль відіграє постановка точної та досяжної цілі для особи. Нечіткість, важкодосяжність та аморфність цілі знижує мотивацію людини та зводить нанівець вже отримані результати.

Слушною є думка Ю. М. Антошківа, що традиційно основні зусилля у фізичному вихованні курсантів та студентів вищих навчальних закладів зосереджені на підвищенні рівня розвитку фізичних якостей і формуванні рухових навичок та вмінь. Формування ж мотивації до занять фізичним вихованням та спортом у курсантів і студентів, якщо й відбувається, то найчастіше стихійно, без чітко визначених цілей і системного підходу [5].

С. В. Романчук у своєму дослідженні визначає залежність ефективності функціонування системи фізичної підготовки курсантів у вищих навчальних закладах від таких чинників: рівня фізичної підготовленості молодого поповнення; стану матеріально-технічної бази закладу; ієрархії фізичної підготовки в системі бойової підготовки; фінансів, що виділяються на її організацію і проведення; професіоналізму керівників занять [6].

Питання мотивації курсантів Національної гвардії України до систематичних занять з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки є доволі дискусійним. Аналіз проведеного опитування курсантів факультету Національної гвардії України показав, що 78 % респондентів вважають фізичну підготовку важливою частиною підготовки майбутнього офіцера, необхідну для виконання в подальшому службово-бойових завдань і бажають займатися фізичною підготовкою; 22 % респондентів вважають, що потрібно підтримувати організм в тонусі, однак не мають бажання займатися фізичною підготовкою. Як бачимо, переважна більшість курсантів розуміють важливість систематичних занять з фізичної підготовки для виконання поставлених завдань перед Національною гвардією України, однак є й низько мотивовані військовослужбовці, що вважають інакше.

Більшість курсантів вважають, що для підвищення мотивації до систематичних занять з фізичної підготовки необхідно оновити та розширити комплектацію спортивного обладнання; використовувати новітні форми та методи тренування, такі, як: крос фіт, бурпі, чергування силових та кардіотренувань; дозволити займатися курсантам не тільки під час заняття з фізичної підготовки, але й у вільний від занять чи іншої діяльності час; заохочення курсантів, які займають призові місця, відпустками; залучення провідних фахівців з фізичної підготовки з практичних підрозділів для вивчення та впровадження досвіду у фізичній підготовці серед курсантів – майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Більше того, на мотивацію курсанта до систематичних занять з фізичної підготовки впливає також особистий приклад викладача, саме його зацікавленість у тренуваннях з особовим складом. Важливе значення має естетичне задоволення від гарного та підтягнутого тіла.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Актуальними питаннями мотивації курсантів Національної гвардії України до систематичних занять з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки є впровадження новітніх методів тренувань, оновлення та розширення спортивного обладнання, заохочення курсантів, які беруть участь у спортивних змаганнях та посідають призові місця, залучення провідних фахівців практичних підрозділів для вивчення та запровадження досвіду у фізичній підготовці. Важливо, щоб сам викладач був зацікавлений у якісній та всебічній підготовці особового складу. При проведенні фізичної підготовки необхідно звернути увагу на найбільш доцільні та прикладні вправи, що дозволять військовослужбовцям належно підтримувати свій фізичний стан на належному рівні в умовах виконання службово-бойових завдань Національної гвардії України.

Використані джерела

1. Про Національну гвардію України: Закон від 13.03.2014 № 876-VII // Голос України офіційне видання від 15.03.2014. – № 48.
2. Про фізичну культуру і спорт : Закон від 24.12.1993 № 3808-XII // Голос України від 29.01.1994. – № 14.
3. Про затвердження Інструкції з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України : Наказ МВС України, Інструкція від 13.10.2014 № 1067 // Офіційний вісник України від 02.12.2014. – № 94.
4. Андреева О. Аналіз мотиваційних теорій у сфері оздоровчої фізичної культури та рекреації / О. Андреева // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2004. – № 2. – С. 81–84.
5. Антошків Ю. М. Мотивування курсантів та студентів до занять фізичним вихованням і спортом / Ю. М. Антошків, А. М. Ковальчук, Ю. С. Баран // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності: зб. наук. пр. – Львів : ЛДУ БЖД, 2009. – № 3. – С. 197–200.

6. Романчук С. В. Вивчення мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою та спортом з метою підвищення рівня розвитку фізичних якостей // Молода спортивна наука України. – Львів : НВФ "Українські технології", 2004. – Вип. 8. – С. 317-320.
7. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / (В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.); За заг ред. В. А. Козакова. –К. : КНЕУ, 2003. – 829 с.
8. Маркова А. К. Формирование мотивации учения : [кн. для учителя] / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
9. Кремень В. Г. Освітня діяльність і інтелект: проблеми формування національної інтелігенції / В. Г. Кремень // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2008. – № 2. – С. 3-11.

Shepel S. I.

THE ISSUES OF CADET'S MOTIVATION OF NATIONAL GUARD OF UKRAINE IN SYSTEMATICAL PHYSICAL TRAINING

The article investigates the issues of cadet's motivation of National Guard of Ukraine in systematical physical education classes and special physical training. The author proved the necessity of improvement of cadet's physical preparation level of the National Guard of Ukraine, improvement the technique of physical training, develop an interesting, wide-ranging and optimum program of physical training of personnel. It is important to pay attention to the most effective and practical exercises that will allow cadets of National Guard of Ukraine in the future service and combat missions.

Ukrainian state develops very fast, there are a lot different reformation processes in social, political, economic and military spheres. Ukrainian specialists have to learn foreign experience and adopt it to national reality. There were adopted many laws which regulates new relationships between citizens, authorities and organizations not only on the state level, but also on international level.

The important part of cadet's preparation is physical training. Cadets have to understand the necessity of high quality and effective physical training in accomplish with future tasks of National Guard of Ukraine.

The relevance of scientific research determines of necessity of issues in cadet's motivation of National Guard of Ukraine in systematical physical education classes and special physical training. Moreover, the associated physical exercise plays an important role in special conditions in the antiterrorist operation area. It is improved physical fitness, military applications and motor skills of military personnel.

The issues of cadet's motivation of National Guard of Ukraine in systematical physical education classes and special physical training are debatable nowadays. The analysis of the survey of cadets of National Guard of Ukraine that the majority (78 %) favors arguments that physical training is an important part of future officers preparation, it is necessary for realization of National Guard's tasks and wants to practice in physical training. The rest of respondents (22 %) think that it is important to be "in good shape", maintain a constant physical form, but do not want to practice in physical training.

The main issues that influence on cadet's motivation of National Guard of Ukraine in systematical physical education classes and special physical training are: the adoption of new requirements of military service and physical training; the improvement and modernization of spots equipment; the involvement of leading National Guard experts in physical training in practice classes with cadets; teacher's interest in the quality and comprehensive training of personnel.

Key words: motivation, National Guard of Ukraine, cadet, physical training, task.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2017 р.